

M i k ó András: Szeretnék ehhez néhány szót szólni, mégpedig
azzal a problémával kapcsolatosan, amely problémát Keleti László
felszólalása speciálisan az ő szerepével kapcsolatban is felvetett
és szeretnék néhány kérdés tisztázáshoz hozzákezdeni annak igénye nél-
kül, hogy ennek a tisztázásnak a végére az én felszólalásom végével
eljutok. Hogyan tudjuk a rendezői és a színészi munkában ennek a világ-
nak fonákosságait tükrözni? Ez egy nagyon nehéz kérdés.

Nagyon nehéz abban a pillanatban, ha ezt Sztanyiszlavszkij módszerével kívánjuk elvégezni s nem egy - mondjuk - elrajzolással, karrikatúraszerűen, külsőleg felaggatott, majdnem azt mondanám, táblácskával, hogy a színész feltesz egy pupot a hátára, s ezért ő rossz ember.

Mi az, ami ezeket az embereket, akik operettfigurák, és nem olyan nyíltan bűnöző drámai figurák, mint - mondjuk - Shakespeare drámai figurái, a mai néző előtt fonákká teheti? Az, hogy ezek másfajta emberek, mint azok az emberek, akik között ma élünk. Más a tudatuk, mert másfajta társadalom másfajta tudatot alakított ki bennük, másképen gondolkoznak. Különböző dolgokból másfajta következtetéseket vonnak le, mint amilyen következtetéseket a ma embere ezekből a dolgokból levonna. Ezeknek a következtetésbeli különbségeknek, tudatbeli, morálbeli és magatartásbeli különbségeknek éles megmutatása érzésem szerint az, ami felé a színészi munkánkkal haladnunk kell.

Mi ennek a módja színészet-technikailag? Ugy érzem, támaszkodni lehet Toporkov könyvének arra a Sztanyiszlavszkij-idézetére, amely nem szóról-szóra, de körülbelül ilyeneket mond: a realisan játszó színész a saját érzelmeit adja, de ezeket az érzelmeit egy más ember logikája irányítja. Szóval: egy más ember logikájába kell belehelyeznie magát a színésznek s ezt nagyon következetesen kell véghezvinnie. S ha megkeressük az általunk eljátszott szerepek logikai láncolatát és logikai vonalát, amely a korból s a darabból következik, s ha ezt hiánytalanul végigvisszük, akkor már hitelesen ábrázoltuk, mert ezt a logikai ábrázolást csak a mai életünkből kiindulólág tudjuk visszavetíteni.

Azt hiszem, tulajdonképpen itt van a felelet arra a problémára, amely Keleti Laciit izgatja, mert érzem már benne a színészt,

aki azt kérdezi: hogyan nyuljak én ehhez a szerephez, hogyan csináljam ezt a tulajdonképpen jó é vicceket mondó tanácselnököt olyanná, hogy mégis hiteles, a kort jellemző figura legyen?

Itt kell megfogni a dolgot, ennek az embernek a kifacsart logikáján, amire e szerep megírásánál is nagyon sok adalék van, tehát nem a kritikának egy - mondjuk - külsőséges megnyilvánulásán, hogy itt most egy rossz embert akarunk színpadra állítani, mert tanácselnök az 1900-as időkben. Ez nagyon helytelen lenne; hanem egyszerűen egy olyan kifacsart logikájú embert kell színpadra állítani, aki a mai nézők számára nevetséges, és ez kritikai ábrázolás. Ehhez is szóljunk majd hozzá, ha van erről mondanivaló.

D é n e s György: A három angol szerepét feltétlenül kritikával kell játszani, hiszen később is került bele a darabba ilyen formában. Azért is íródott így, hogy kritikával játsszuk. Az első jelenet után, nem tudom, hogy milyen asszociáció folytán, a belga király jutott eszembe, aki a legnagyobb üzletembere volt ennek a kornak, aki a legnagyobb sefteket csinálta.

M i k ó András: Ehhez csak azt szeretném hozzátenni, hogy nemcsak ezt a három figurát, hanem mindent kritikával kell játszánunk. Ha megkeressük és kiépitjük a szerep logikai vonalát, akkor lehetetlen, hogy ne játsszunk kritikával. Persze különösképpen fontos ennek a részletes és alapos kidolgozása, éppen az ilyen szerepeknél is.

D é n e s György: Ezt a szerepet különösen kritikával kell játszánunk. Azonkívül azzal is asszociálhatunk, hogy ma nagyon fellendült éppen az az üzleti szellem, amely a gyarmatok felé irányul.